

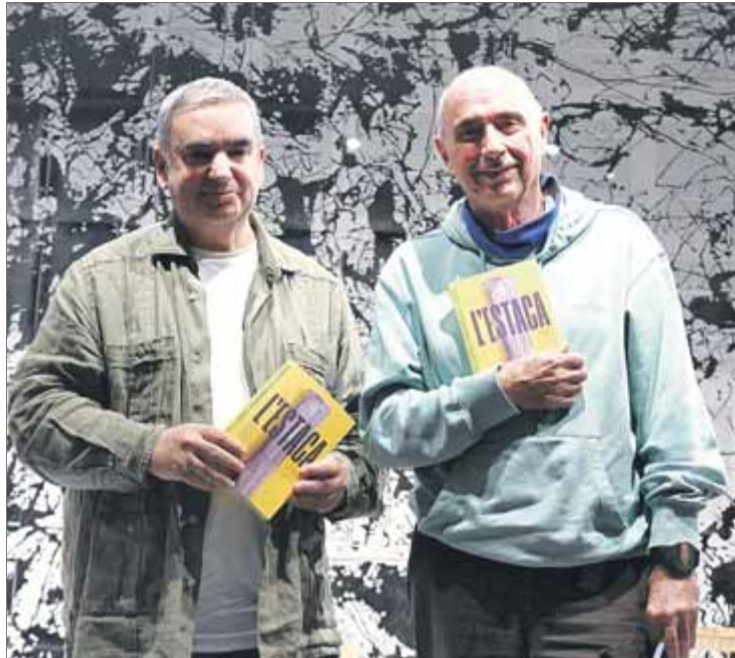
LLETRES I MÚSICA

David Castillo

Lluitar amb la força de 'L'estaca'

Fa més de quaranta anys vaig entrevistar Lluís Llach per a la desapareguda revista *El Món* a la Universitat Autònoma de Bellaterra. No sé per quin motiu, la conversa va derivar al per què descartava *L'estaca* del repertori. Va al·legar cansament, que el tema s'havia gastat i altres excuses. Endebades! *L'estaca* va continuar a tot vent, se n'han continuant fent versions, fins i tot himnes de clubs esportius, i ara ha arribat el moment del llibre *L'estaca. Crònica d'una cançó sense fronteres*, del veterà i militant periodista Joaquim Vilarnau (Manresa, 1966). El llibre està molt bé, fins i tot conté un esclariador pròleg del cantautor en què exposa les traduccions fetes –més de quaranta en cinquanta anys de la seva gestació– o quan va ser utilitzada a Grècia contra la dictadura dels coronels. Acaba aquesta carta a l'avi Siset agraint a tots aquells que arreu del món, amb *L'estaca*, han tingut més força per lluitar. La veritat és que la cançó ha ultrapassat el país, l'autor i els que la cantàvem fa anys. Vilarnau fa un repàs que s'inicia l'emblemàtic 1968 dins una

Vilarnau amb Llach a la llibreria Ona ■ JUAN MIGUEL MORALES

cronologia que passa del Maig francès i la invasió de Praga pels tancs comunistes a la situació d'Espanya amb el terrible general, els americans i tot l'història de la nostra desgraciada etapa democràtica fins a arribar als nostres dies, on ningú sap ni on se situa

després de la tupinada del procés perquè res no canviï, ni Catalunya, ni Espanya. Abans d'entrar en la vida pròpia de la cançó, Vilarnau també contextualitza l'àmbit de la Nova Cançó i el que van significar des dels seixanta col·lectius com Els Setze Jutges en

Keel Road

■ Danish String Quartet
■ Discogràfica: ECM

■ Si es volen projectar per sobre de tot, fins i tot de les seves idees, no es perdin aquest nou disc d'ECM, pura elegància i nervi. El quartet danès ens porta el seu aire simfònic, instruments de corda en un viatge pel mar del Nord fins a les illes Fèroe, amb una vitalitat única, ■

què van participar els joves Llach, Serrat i Bonet, entre altres.

Cal dir que Vilarnau aconseguix un relat fluid, que supera l'interès que pugui tenir el tema més enllà dels aficionats. És una crònica d'història versemblant, gens fantasiosa tot i la inversemblant acollida i visibilitat de la cançó de Llach i Grande. Per què va triomfar tant per sobre d'altres creacions notables de l'autor com *Damunt d'una terra*, que seria un tema ideal per a una novel·la? Qui ho sap? De fet, com recorda Vilarnau, *L'estaca* formava part de la cara B d'un senzill de quatre temes. L'última, *L'estaca*, va ser inclosa a última hora perquè faltava una cançó. En la reconstrucció s'evoca la tarda en què va ser creada, "feia fred i bufava vent de tramuntana". En un antic mas empordanès, on hi havia un piano, Llach es va asseure. Mentre improvisava melodies una va atreure l'atenció de la seva colla d'amics. Un any abans, Maria Aurèlia Capmany havia estat dura amb el cantant de Verges dient-li que si tota la joventut de Catalunya eren com ells, estàvem perduts. Per sort, la preclara Capmany es va equivocar i el noi ha simbolitzat l'anhel de moltes generacions, ara fins i tot molt per sobre els escèptics del procés. *L'estaca*, a més, continua viva. ■

CRÍTICA

David Bueno

Les papallones de la ment

“Creuant de neurona en neurona / les runes abstractes de la seva consciència. Joan Adrove. A: *Pedra de llargardaix*, 2002.

Les neurones són les peces bàsiques en la creació dels nostres pensaments. Les seves unions, complexes i ramificades, dinàmiques i delicades, intervingudes per neurotransmissors, ens permeten emmagatzemar records i experiències, viure i reviuere emocions, i generar totes les idees que solquen la nostra ment, navegant dins la superfície ondulada del cervell. Metafòricament parlant són les papallones de la nostra ment.

Vistes al microscopi, son unes cèl·lules ramificades que presenten prolongacions llargues. Compleixen la finalitat biològica de transmetre informació de manera ràpida, precisa, eficaç i plàstica en els grans organismes multicel·lulars, on la comunicació interna i la capacitat de generar respostes ràpides i adaptatives als canvis externs és absolutament indispen-

sable. Si ens les imaginéssim de la mida de pilotes de tennis, els senyals que emeten viatjarien a 400 km/h per informar altres cèl·lules que es trobarien a uns quants quilòmetres de distància. De fet, el sistema nerviós dels mamífers en general, i l'humà en particular, és la culminació de la creixent complexitat organitzativa de la matèria viva. Fins on arriba aquesta complexitat i com la generen, la gestionen i la interpreten les neurones?

Josep Maria Tomàs Ferré, catedràtic emèrit d'histologia i neurociència a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i professor en l'ensenyament de medicina de la Universitat de Barcelona, ens ho explica de manera intuïtiva i planera a *Per què les neurones? La raó de ser biològica de les neurones i del sistema nerviós*. Expert en els mecanismes moleculars que suporten la capacitat d'adaptació plàstica en les sinapsis, ens explica quina és la raó de ser d'aquests mecanismes de comunicació intercel·lular i ens

Josep Maria Tomàs Ferré
Per què les neurones?
La raó de ser biològica de les neurones i del sistema nerviós

Per què les neurones?

■ Autor: Josep Maria Tomàs Ferré
■ Editorial: Edicions de la Universitat de Barcelona (2024)
■ Pàgines: 136

ajuda a interpretar algunes de les funcions neurals més complexes, com l'emmagatzematge d'informació i el pensament.

Sota la superfície

■ Autora: Anna Sintés Estévez
■ Editorial: Ara Llibres (2024)
■ Pàgines: 192

Disposar d'un sistema nerviós plàstic i adaptable és un gran avantatge per a la supervivència, que ens permet "creuar, de

neurona en neurona, les runes abstractes de la consciència", parafrasejant els versos de Joan Adrove. Una de les èpoques crítiques per a la maduració dels sistemes neurals del cervell, on "les runes semblen més abstractes", és l'adolescència. Durant els anys de transició d'infants a adults es donen molts canvis a escala física i neural que afecten els adolescents a nivell psicològic i emocional. Sovint, aquests canvis es viuen amb una certa dosi d'angoixa. Tanmateix, com saber què és típic d'aquesta etapa i quan ens hem d'alarmar?

Això és el que la psicòloga Anna Sintés, especialista en salut mental infantil que treballa a l'Hospital de sant Joan de Déu, ens explica a *Sota la superfície. Els adolescents i la salut mental*. Ens exposa el comportament i les reaccions en el dia a dia dels adolescents, presenta diversos problemes de salut mental que molts joves viuen i ens ensenya a detectar-los per poder actuar. Gaudir de les acolorides, però fràgils, papallones de la ment. ■